

krijgen de volkeren van den Indus tot aan de Adria onderwierp, verdedigde het oorlogsgedruisch, waarin hij de volkeren dompelde, met een beroep op de eendracht en harmonie, die daarna het menschedom zou zijn beschoren. Niet anders was het met Napoleon —, ook deze geweldige ging er prat op de vrede-stichter bij uitnemendheid te zijn. Als in 1815 de gekroonde hoofden sluiten het *Heilig Verbond*, in welks oorkonde zij zich tot bevordering van den volkerenvrede door Christelijke liefde verbinden, dan slaakt Napoleon zijn smartelijke zucht: „Dat zijn denkbeelden, die mij ontstolen zijn. Den vrede te brengen — dat was de grootsche taak, die mij was toevertrouwd en in welks volvoering ik ontijdig ben gestuit. Ik was de brug, de natuurlijke bemiddelaar tusschen oude en nieuwe orde; ware de vrede van Moscou tot stand gekomen, dan zouden mijne krijgstochten geëindigd zijn, eene nieuwe periode deed haar intrede, in harmonieuse rust en orde zouden de volkeren hebben saamgewoond”.

Niet ten onrechte merkt del Vecchio in zijne belangrijke studie over *Het verschijnsel van den oorlog en het denkbeeld van den vrede* op, dat iedere groote veroveraar bij al het rumoerig krigsbedrijf het oog verlangend richt op zekeren vrede, als synthese zijner overwinningen.¹⁾

Eigenlijk grijpt ieder naar vrede; in het diepst van het menschelijk hart schuilt de heimwee naar vrede.

Is er dankbaarder onderwerp voor meesters, vaardig met de pen, dan om de zegeningen van den vrede tegenover den vloekwaardigen oorlogsgruwel te beschrijven? Niet slechts schrijvers, maar ook schilders bij Godes gratie voelden zich bezielde om naast de harde kleuren van den schrikbaren krijg den lachenden vrede in lichte tinten af te malen. Den bezoeker van het

¹⁾ Eene Hollandsche vertaling van deze keurige studie gaf Herkenrath in *Onze Eeuw*, 11e jaargang, deel 2, blz. 417 en vlgg.